

VELENÍ VOJSKU PVO

Velení vojsku PVO při přípravě a vedení obranné operace v počátečním období války zahrnuje plánování PVO a řízení boje se vzdušným nepřítelem.

Z hlediska možného zahájení agrese lze předpokládat, že velení vojsku PVO by v období přechodu z mírového na válečný stav bylo realizováno v zásadě ve dvou variantách, které jsou podmíněné především časovým faktorem.

Při včasné zjištění příprav nepřítele k válce může přechod vojska PVO z mírového na válečný stav probíhat skrytě nebo s přechodem do vyšších stupňů bojové pohotovosti ještě před zahájením nepřátelské agrese.

Druhá, složitější varianta může nastat v případě zahájení agrese nenadálým napadením a rozvinutím vojska PVO by probíhalo za současného odrážení úderu vzdušného nepřítele.

Časové možnosti tedy podstatnou měrou ovlivňují způsob velení silám a prostředkům vojska PVO.

Při zahájení útočné operace s použitím konvenčních prostředků ničení předpokládá nepřítel soustředit palébnou a údernou sílu operačních svazů proti nejdůležitějším prvkům operační sestavy vojsk frontu.

Jedním z nejdůležitějších prostředků nepřítel k získání převahy od samého počátku agrese je vojenské letectvo. Stanovené úkoly bude vojenské letectvo nepřítel plnit v průběhu útočných vzdušných operací, z nichž první bude zahájena současně nebo v malém předstihu před úde-

ry pozemních vojsk. Cílem jeho útočné vzdušné operace za použití konvenčních zbraní bude narušení a prolomení našeho systému PVO, ničení letectva na zemi a ve vzduchu, raketových prostředků, ničení míst velení a vojsk frontu, ale i důležitých objektů teritoria. Velení vojenského letectva NATO plánuje, a zkušenosti z lokálních konfliktů to potvrzují, že úder na prostředky PVO je nejlépe uskutečnit 4 až 5 minut před úderem na ostatní objekty frontu a teritoria.

Při prolamování systému PVO v malých výškách předpokládá vzdušný nepřítel v pásmu STLV vytvořit dva koridory průletu o šířce 30 až 50 km. Bude-li působit ve velkých výškách, plánuje vytvořit jeden koridor o šířce až 100 km do hloubky až 200 km.

Již od samého počátku zahájení agrese, při prolamování systému PVO, počítá nepřítel s tím, že ve zvýšené míře použije vysoce přesné zbraně, a to letecké protizemní řízené rakety, letecké řízené pumy, protiradiolokační rakety a řízené střely s plochou dráhou letu s konvenční bojovou hlavicí. Část úkolů při prolamování systému PVO mají plnit i bezpilotní protiradioelektronické prostředky. Nemalou úlohu mají sehrát i průzkumné palébné systémy PLSS a vysoce účinné prostředky pro vedení radioelektronického boje.

K odražení nenadálého napadení vzdušného nepřítele vyčleňuje vojsko PVO již v míru síly a prostředky do pohotovostního systému PVOS. Velení těmto hotovost-

ním silám je uskutečňováno ze stálých velitelských stanovišť PVO svazků, svazků a protiletadlových útvarů.

V případě nenadálého napadení vzdušným nepřítelem je tento systém velení hotovostním silám PVO schopen zabezpečit organizované zasazení hlavních sil vojska PVO do boje během prvních hodin války. Vzhledem k tomu, že rozvinutí plnohodnotného velení frontu je úkol časově náročný, může tento systém v některých případech zabezpečit po určité době velení všem bojeschopným silám PVO.

Vojsko PVO má ve stálé bojové pohotovosti svazky, útvary a jednotky v různém stupni naplněnosti, a proto musí být v průběhu narůstání mezinárodního napětí, nárůstu ohrožení přímou agresí, plněna opatření ke zvýšení jejich bojové pohotovosti a připravenosti.

Jak již bylo uvedeno, nepřítel předpokládá zahájit agresi především kombinovanými údery jak vzdušných, tak i pozemních sil.

Údery pozemních sil budou v prvních hodinách a dnech války odrážet především svazky a útvary prvního sledu. Vzdušný nepřítel, zejména jeho taktické letectvo, však může vést bojovou činnost až do hloubky 1000 km. Do boje s ním vstoupí i síly a prostředky PVO svazků druhých sledů, armádní a frontové prostředky, které jsou dislokované v hloubce státního území.

Svazky, útvary a jednotky vojska PVO jsou schopny samostatně zjišťovat a ničit nepřátelské prostředky vzdušného napadení. Efektivní využití jejich bojových možností však vyžaduje vytvořit centralizovaný systém velení a řízení palby sil a prostředků vojska PVO a s ním systém průzkumu vzdušného nepřítele a uvědomování o něm.

Konečně úspěšný boj se vzdušným nepřítelem vyžaduje nepřetržitou součinnost s dalšími prostředky, především s vojskem PVOS a stíhacím letectvem, ale také s RVD, s prostředky průzkumu a REB.

Jestliže má vojsko PVO, v období příprav nepřítele k agresi, dosáhnout připravenosti k efektivnímu palebnému ničení vzdušného nepřítele v celé hloubce jeho působení, v úzké součinnosti s vojskem PVOS a stíhacím letectvem, potom musí splnit v prvé řadě tato opatření:

- zaujmout hlavními silami vojska PVO, představovanými protiletadlovými raketovými svazky a útvary, bojové sestavy a zásobit je připravenými protiletadlovými raketami,

- vytvořit systém průzkumu a uvědomování o vzdušném nepřítelem a zabezpečit při-

jem údajů od součinnostních prostředků vojska PVOS,

- v návaznosti na systém palby protiletadlových raketových svazků a útvarů vytvořit systém palby všech prostředků PVO, především protiletadlových raketových baterií vševojskových pluků, ale i protiletadlových dělostřeleckých útvarů vševojskových svazků,

- organizovat systém velení vojsku PVO k zabezpečení centralizovaného velení a úzké součinnosti s vojskem PVOS a stíhacím letectvem.

Vyvedení protiletadlových raketových svazků a útvarů do bojových sestav poblíž posádek je zakotveno v **Plánu uvádění do vyšších stupňů bojové pohotovosti** a u každého svazku (útvary) je prakticky procvičováno. Nutné je však promýšlet otázky velení těmto svazkům a útvarům cestou stálých velitelských stanovišť s využitím linkových pojití, dodržování radioelektronického maskování, přijímání klamných opatření proti nepřátelskému průzkumu a další otázky.

Složitějším úkolem je vytvoření systému průzkumu vzdušného nepřítele. Jeho řešení je ovlivněno jednak mírovou naplněností radiotechnického svazku a útvarů vojska PVO, jednak specifikou jejich bojového použití. Např. rozvinutí radiotechnického svazku do dvou linií radiotechnických hlásek v pásmu frontu představuje přesuny těchto jednotek na vzdálenosti i 200 a více kilometrů napříč pochodovým osám vševojskových svazků a útvarů, organizací spojení, velení a materiálního zabezpečení.

Proto je nutné hledat cesty k co nejefektivnějšímu využití již v míru rozvinutého systému průzkumu vojska PVOS. Promýšlet ve vševojskových armádách a již v míru procvičovat sběr informací o vzdušných cílech od velitelských stanovišť protiletadlových útvarů a NPVO svazků v případě nenadálého napadení.

V období narůstání mezinárodního napětí je nutné včas plánovat a provést mobilizační cvičení radiotechnického svazku a v jeho rámci zaujmout radiotechnickými hláskami prostory poblíž prostorů jejich operačního předurčení.

K vytvoření systému palby všech prostředků vojska PVO je nutné přistupovat v případě skrytého rozvinování vojsk promyšleně. Především je zapotřebí prosadit, aby protiletadlové útvary svazků mobilizované výběrovým způsobem byly doplněny a stmeleny s časovým předstihem tak, aby při zahájení mobilizace vševojskových útvarů již byly rozvinuty v prostoru zmobilizování svazku, uskutečňovaly druhou etapu bojového stmelení a byly schopny

zabezpečit PVO svazku před úderem vzdušného nepřítele.

Rízení boje se vzdušným nepřítelem bude uskutečňováno ze společných velitelských stanovišť letectva a PVO svazů cestou VS NPVO vševojskových svazků a NPVO vševojskových útvarů. Hlavním obsahem činnosti velitelů vojska (náčelníků) PVO je řízení sil a prostředků PVO s cílem dosažení vysoké účinnosti proti vzdušné obraně. Zároveň jsou řešeny i otázky součinnosti s vojskem PVOS a letectvem a úkoly raketového technického zabezpečení.

Struktura společných velitelských stanovišť vševojskových svazů vyplývá z jejich funkcí v procesu velení. Hlavními prvky těchto polních míst velení jsou střediska bojového velení PVO a letectva, ze kterých se řídí vlastní bojová činnost. Činnost štábů obou druhů vojsk v období plánování se soustřeďuje na plánovací pracovištích. Významné místo při sběru a zpracování informací o pozemní situaci, situaci vojska PVO a letectva, předávání rozkazů, nařízení a příjmu hlášení podřízených mají pracoviště směrů a operačně informačních skupin. Směr a zpracování informací o vzdušné situaci pro řízení boje ze společného velitelského stanoviště i pro uvědomování svazků a útvarů o vzdušné situaci v pásmu svazu zajišťuje průzkumné informační středisko. To je zároveň i velitelským stanovištěm radio-technického svazku nebo útvaru, ze kterého se na základě plánu radiolokačního průzkumu řídí průzkum a uvědomování o vzdušné situaci. Klíčový význam tohoto pracoviště vyplývá z nároků na včasnost, úplnost, přesnost a hodnověrnost informace o vzdušné situaci, která je základní pro celý proces řízení boje se vzdušným nepřítelem.

Její kvalita ovlivňuje zásadním způsobem nejen řízení sil a prostředků vojska PVO, ale i možnosti efektivní součinnosti se stíhacím letectvem a vojskem PVOS.

Zavedením protiletadlových raketových kompletů různého dosahu bylo dosaženo podstatného zvýšení účinnosti PVO a velikosti bráněného prostoru. Zároveň to však vyvolalo nezbytnost dořešit otázku zajištění bezpečnosti vlastního letectva v podmínkách, kdy při letu nad prostorem operační sestavy frontu se nelze prostorům účinné působnosti prostředků PVO vyhnout. Zajištění bezpečnosti vlastního letectva je proto důležitým úkolem střediska řízení a kontroly letů v součinnosti s ostatními pracovišti.

Řešení otázek součinnosti vojska PVO s frontovým stíhacím letectvem a vojskem PVOS, zvláště při odražení hromadných

úderů nepřátelského letectva, je v současnosti jedním z hlavních úkolů společných míst velení. Jejich vytvořením se usnadňuje součinnost i v období plánování. Společná činnost velitele vojska PVO se zástupci frontového stíhacího letectva a vojska PVOS ve středisku bojového velení PVO však především umožňuje operativní řešení všech situací, které vznikají v průběhu odražení vzdušného nepřítele.

Řešení těchto úkolů zabezpečují i součinnostní skupiny vojska PVO frontu na ústředním velitelském stanovišti PVOS a vojska PVO armád na VS divizí vojska PVOS.

Získané dobré zkušenosti potvrzují, že princip společných velitelských stanovišť letectva a PVO by bylo vhodné rozšířit i na stálá velitelská stanoviště PVO vševojskových svazů.

Zabezpečení potřebného stupně centralizace velení má velký význam přesto, že protiletadlové jednotky, útvary a svazky jsou schopny ničit vzdušné cíle samostatně. Při současném počtu prostředků PVO ve vševojskových svazcích a jejich bojových možnostech, se může vzdušný cíl nacházet v prostoru odpálení divizního protiletadlového útvaru, protiletadlové jednotky a jednotek střelců S-2M vševojského útvaru. Mimo to může být též cíl ničen i armádním nebo frontovým protiletadlovým svazkem (útvarem), stíhacím letectvem frontu nebo vojskem PVOS. Jediné včasné zhodnocení situace a stanovením úkolů, rozdělením úsilí a přidělením cíle k ničení až do protiletadlové jednotky lze zabezpečit potřebnou efektivnost ničení vzdušných cílů při dodržení stanovené spotřeby protiletadlových raket a munice.

K zabránění nepříteli získat s využitím letectva strategickou iniciativu, plánuje velitel válčiště současně se zahájením obranné operace uskutečnit protivzdušnou operaci na válčišti. Cílem této operace je úder raketového vojska, dělostřelectva a úderného letectva na letiště a přistávací plochy vrtulníků ničit letouny a vrtulníky na zemi, vyřadit systémy řízení letectva a PVO a tím oslabit nepřátelské letecké uskupení. Působením prostředků REB dezorganizovat systém velení letectva a PVO a palbou vojska PVO, protiletadlových raketových svazků (útvarů) vojska PVOS a činností stíhacího letectva ničit letouny, vrtulníky a řízené střely s plochou dráhou letu. Odrážet první a další hromadné údery nepřátelského letectva a zmařit jeho účinnou vzdušnou operaci. Tím vytvořit podmínky pro splnění cílů obranné operace pozemními vojsky.

Ve své směrnicí pro protivzdušnou operaci stanoví velitel válečnické zpravidla vyčlenění sil a prostředků k provedení protivzdušné operace a úkoly pro ty druhy vojsk, které se protivzdušné operace zúčastní. Složitým úkolem, řešeným vševojskovým štábem v těsné součinnosti s veliteli letectva, RVD, vojska PVO, náčelníky průzkumu a REB, je zabezpečit splnění těchto úkolů v rámci úderu na objekty prvního pořadí, hromadného palebného úderu frontu nebo 1. JÚ frontu a komplexního palebného ničení nepřítele. To musí vyčleněnými silami doslova v první minutě protivzdušné operace ničit především stacionární objekty řízení letectva a PVO, protiletadlové raketové prostředky nepřítele a střediska řízení taktického letectva. To umožní našemu letectvu průlet do hloubky území nepřítele přes umlčenou PVO a usnadní vojsku PVO a PVOS boj s nepřítelem, jehož systém velení je narušen. Naopak, úder na letiště a přistávací plochy bitevních vrtulníků je nutné uskutečnit až po druhém odpálení raket. Údaje pro dobu jeho uskutečnění je zapotřebí získat od velitelství vojska a zpravodajské správy tak, aby úder zastihl nepřátelské letouny, přistávající po splnění úkolů, mimo úkryty na letištních plochách.

Úkoly v protivzdušné operaci na válečnické stanovi vojskům velitel frontu ve svém rozhodnutí a jejich plnění řeší velitelé druhů vojsk a náčelníci speciálních vojsk a služeb ve svých plánech a odborných nařízeních.

Úloha velitele vojska PVO frontu v plánování účasti vojsk frontu v protivzdušné operaci na válečnické spočívá především v tom, že součinností se zpravodajskou správou frontu ovlivňuje výběr objektů ničení tak, aby byly do plánů zařazeny objekty z hlediska PVO skutečně nejdůležitější. V součinnosti s ostatními druhy vojsk ovlivní pořadí ničení a umlčování těchto objektů.

Mezi základní principy organizace velení vojsku PVO při přípravě a vedení v obranné operaci patří:

— **Vysoká bojová pohotovost sil a prostředků PVO** k plnění úkolů protivzdušné obrany a připravenost k vedení dlouhodobé bojové činnosti v podmínkách použití vysoce přesných zbraní, průzkumných palebných systémů a prostředků REB nepřítel.

— **Ničení vzdušného nepřítele** v celém rozsahu výšek a rychlostí, při jeho zjištění v malých vzdálenostech od bráněných uskupení vojsk a objektů. K tomu vytvářet sousledné prostory účinné působnosti před předním okrajem obrany a na smě-

rech ohrožených činností nepřátelského letectva z boků. Ničit operační a taktické vzdušné výsadky za letu.

— **Soustředění hlavního úsilí sil a prostředků PVO** k obraně vojsk plnicích hlavní úkol, tj. odražení nepřítel na hlavním směru nepřátelského útoku nebo provádějících protíudar. K jejich PVO určovat armádní a frontové protiletadlové svazky a útvary vyzbrojené moderní a vysoce efektivní technikou.

— **Členění systému PVO do sledů** tak, aby bylo zabezpečeno nepřetržitě působení na vzdušného nepřítele do celé hloubky obranného pásma frontu (armády) s největší hustotou palby na hlavních směrech činnosti vzdušného nepřítele.

— **Odolnost a aktivita PVO** zabezpečená maximálním využitím manévrovacích možností útvarů a jednotek vojska PVO. Po splnění palebných úkolů měnit postavení protiletadlových jednotek, v širší míře využívat kočující jednotky a činnosti z léček. Část sil radiotechnických útvarů udržovat ve skrytém systému, využívat klamná postavení. Ženijně budovat postavení prostředků PVO.

— **Pevné a nepřetržitě velení vojsku PVO**, zabezpečující sladění a těsnou součinnost všech prostředků vojska PVO, PVOS a stíhacího letectva frontu, plně využití bojových možností svazků, útvarů a jednotek a všestranné zabezpečení boje.

Rozbor bojových možností a způsobů použití sil a prostředků vzdušného napadení pravděpodobného nepřítele umožňuje vyvodit následující závěry:

— V souborných podmínkách nelze počítat s úspěchem vševojskové operace bez zničení nebo alespoň oslabení uskupení nepřátelského letectva. Tento úkol je možné splnit pouze společným úsilím vojska PVO, PVOS, letectva, RVD, útvarů REB a orgánů průzkumu, jejich účasti a splněním úkolů v protivzdušné operaci na válečnické.

— S přihlédnutím k zásadám obranné vojenské doktríny států Varšavské smlouvy a soustavné přípravě nepřítele k uskutečnění neočekávaných hromadných úderů prostředky vzdušného napadení je třeba věnovat mimořádnou pozornost zvýšení bojové pohotovosti celého systému PVO. Důraz je třeba položit především na prostředky průzkumu, zvýšení palebných možností prostředků PVO a efektivnost použití. Při tvorbě rozhodnutí vševojskovými veliteli je nutné přihlížet k vyzbrojenosti vševojskových divizí prostředky PVO, jako k jednomu z významných faktorů, který ovlivňuje možnosti jejího použití v obranné operaci.

— V průběhu obranné operace velení vojsku PVO zahrnuje nepřetržité řízení boje se vzdušným nepřítelem, organizaci a plánování PVO v závislosti na vývoji pozemní a vzdušné situace, řešení rozhodnutí velitele frontu. Z hlediska vedení boje vojskem PVO v obranné operaci, v období zastavení útoku nepřítele, bude úsilí soustředěno na odrazení prvního a dalších hromadných úderů nepřátelského letectva. Vojsko PVO musí bránit hlavní síly vojsk, které vedou obranný boj na směru hlavního úderu nepřítele. K tomu je potřebné připravit a uskutečnit včasný manévr silami a prostředky PVO. Pozornost je nutné soustředit na jeho všestranné zabezpečení a skryté provedení v době, kdy se snižuje intenzita činnosti nepřátelského letectva.

— Pro zvýšení efektivnosti bojového použití sil a prostředků PVO je nutné s větší rozhodností využívat prostředky PVO z léček. Vysoká pohyblivost a palebná efektivnost protiletadlových raketových a dělostřeleckých kompletů umožňují činnost

z léček překvapit vzdušného nepřítele a způsobit mu velké ztráty.

— Pozornost v tomto období je nutné soustředit na zabezpečení životnosti systému PVO, protože jeho prostředky patří mezi objekty prvního pořadí ničení. Proto taková opatření, jako je promyšlená změna postavení jednotek a udržování části sil radiotechnických útvarů ve skrytém systému i po zahájení hromadného úderu, zejména je-li dostatek informací o vzdušném nepříteři od vojska PVOS, prodlužují životnost sil a prostředků vojska PVO.

— V období přípravy a provedení protiútku vyvine nepřítel maximální úsilí, aby jej zastavil nebo oslabil hromadnými a soustředěnými údery ze vzduchu. Ve prospěch PVO vojsk, která se zúčastňují protiútku, je nutné zesílit systém radiolokačního průzkumu vzdušného nepřítele na pravděpodobných směrech jeho činnosti a uskutečnit manévr protiletadlovými raketovými svazky a útvary frontové a armádní podřízenosti pro zesílení PVO vytvořených uskupení.

Úspěšné velení vojsku PVO při přípravě a vedení obranné operace je podmíněno důslednou realizací základních principů velení a jejich tvůrčím rozvíjením veliteli

a štáby vojska PVO. Jen tak je možné zabezpečit maximální využití bojových možností sil a prostředků PVO a efektivní ničení prostředků vzdušného napadení.